

**ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՄԱՆ
ԳԵՐԱԿԱ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ ԹԵՄԱՏԻԿ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՇԱՐՔ**

ԹԵՄԱՆԵՐԸ

1. Իշխանությունների բաժանման համակարգում դատական իշխանության գործառնություն, կառուցակարգային, նյութական ու սոցիալական անկախությունը երաշխավորելու հիմնախնդիրը, մասնավորապես.

- օրենսդրական առկա լուծումների համապատասխանեցումն այդ պահանջներին,

- դատական իշխանությանն առնչվող օրենսդրական ակտերի մշակման ու ընդունման գործընթացին դատական իշխանության գործուն մասնակցությունն ապահովող ընթացակարգերի ներդրումը,

- դատավորի բարձր կարգավիճակին, պատասխանատվությանը և անկախության երաշխիքներին համապատասխանող վարձատրության, սոցիալական ապահովության և նյութական աջակցության խնդիրների համալիր կարգավորմանը միտված օրենսդրական նախադրյալների ամրապնդումը,

- դատարանների շենքային և նյութատեխնիկական պայմանների հիմնախնդիրների լուծումը՝ հստակեցնելով գերատեսչական պատկանելիության և շահագործման կարգը, իրականացնելով փուլային ծրագիր՝ 2019-2020 թվականների ընթացքում դատարանների համար առնվազն նվազագույն պայմաններ երաշխավորելու համար:

2. Դատավորների օպտիմալ ծանրաբեռնվածության երաշխավորման ուղղությամբ իրականացված և իրականացվելիք քայլերը.

- առաջին աստիճանի դատարանում գործերի համաչափ բաշխման չափանիշների մշակումը և ներդրումը.

- դատավորի ծանրաբեռնվածության չափորոշիչների մշակումը և ներդրումը, դատավորների ծանրաբեռնվածության համահարթեցման, հետագա արդյունավետ կառավարման ուղիների և մեթոդների մշակումը և ներդրումը.

¹ Ներկայացվող թեմատիկ ուղղություններով աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Բարձրագույն դատական խորհուրդն առանձին հիմնահարցերի վերաբերյալ քննարկումների շարք է նախաձեռնում՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության, Արդարադատության ակադեմիայի, միջազգային տարբեր կառույցների, իրավաբան գիտնականների, դատավորների, հասարակական կազմակերպությունների ու լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Խորհուրդը սիրով հաշվի կառնի ներկայացվող գերակա ուղղությունների իրացման առնչությամբ նախապես տրամադրված նկատառումները:

Քննարկումների օրերի, ժամի և տեղի մասին կհայտնվի լրացուցիչ:

- անցումը ողջամիտ ժամկետներում գործերի քննության նոր համակարգին՝ բացառելով տարիներ շարունակ տարբեր պատճառներով գործերի կասեցումները կամ քննության ու որոշման կայացման անորոշ հետաձգումները, հստակեցնելով գործերի քննության միջին տևողության ուղենիշային ժամկետները՝ ըստ գործերի առանձին տեսակների և բարդության.

- դատավորների և դատավորին կցված օգնականների թվակազմի օպտիմալացումը՝ հիմք ընդունելով դատավորի ողջամիտ ծանրաբեռնվածությունը և դատարանների բեռնաթափմանն ուղղված ձեռնարկվելիք միջոցառումների հնարավոր արդյունքները:

3. Արդարադատության ծախսատարության կրճատման ծրագրային քայլերը, մասնավորապես.

- վարչական արդարադատության բեռնաթափումն արդարադատության հետ անմիջական աղերս չունեցող գործերից, ինչպես նաև դատական կարգով վարչական պատասխանատվության ենթարկելու վերաբերյալ գործերով գերծանրաբեռնվածությունից՝ բարելավելով այդ վեճերով վարչական վարույթի իրավական հիմքերը,

- քաղաքացիական արդարադատության բեռնաթափումը բանկերին ու վարկային կազմակերպություններին, էներգամատակարարման, հեռահաղորդակցության և մի շարք այլ ոլորտներում ծառայություններ մատուցող կազմակերպություններին գրեթե անվճար սպասարկուի գործառույթից, գումարների բռնագանձման հարցերով անհարկի ծանրաբեռնումից:

4. Էլեկտրոնային արդարադատության բաղադրիչների փուլային ներդրումը, որը ներառում է.

- դատական ծանուցումների և պաշտոնական գրագրության էլեկտրոնային համակարգը,

- առանձին գործերով էլեկտրոնային դատավարությանն անցնելու իրավական, ծրագրային ու տեխնիկական ապահովման նախադրյալների ստեղծումը, համարժեք ծառայությունների կարողությունների բարձրացման ուղղությամբ քայլերը,

- ՀՀ կառավարությունում գործող հաղորդակցության էլեկտրոնային «Mulberry» համակարգի հետ կապը,

- դատական արխիվների և ընթացիկ գործերի ամբողջական թվայնացման գործընթացը,

- արդարադատության մշտադիտարկման համակարգի ներդրման քայլերը,

- անցումը դատական գործերի կառավարման ժամանակակից համակարգի:

5. Դատավորների աշխատանքի որակն ու արդյունավետությունը բարձրացնելուն, բարեվարքության կանոնների պահպանմանը, մասնագիտական պատրաստվա-

ծուրթյան և հմտությունների շարունակական կատարելագործումն ուղղված կառուցակարգերի ներդրումն ու կատարելագործումը, մասնավորապես.

- դատավորների գործունեության հերթական ու արտահերթ գնահատման մեթոդաբանության մշակումն ու ներդրումը,
- դատավորի կարգապահական պատասխանատվության ինստիտուտի կատարելագործումը.
- դատավորների և դատական ծառայողների արդյունավետ և վերջնարդյունք ապահովող վերապատրաստման ու մասնագիտացման խորացման հիմնախնդիրները՝ հաշվի առնելով իրավական քաղաքականության ոլորտում հայեցակարգային նոր մտտեցումները, օրենսդրական նոր կարգավորումները, ՀՀ սահմանադրական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումները, Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած՝ մարդու իրավունքների վերաբերյալ միջազգային պայմանագրերի հիման վրա գործող մարմինների պրակտիկան, ինչպես նաև օրենսդրական բացերի հաղթահարման համար օրենքի և իրավունքի անալոգիայի կիրառման հնարավորությունները, օրենքների մեկնաբանման և պարզաբանման, ապացույցների հետազոտման և գնահատման ոլորտում դատավորի հմտությունների հետևողական խորացման անհրաժեշտությունը:

6. Դատավարական և հարակից օրենսդրական ակտերում բարելավումներ իրագործելու նկատառումով մշակվող նախագծերում հետևյալ հիմնարար խնդիրների արդյունավետ լուծումը՝

- դատական հայեցողության սահմանների հստակեցումը՝ դարձնելով այն հնարավորինս կանխատեսելի և բացառելով դրանց ոչ իրավաչափ ընկալումն ու հնարավոր չարաշահումները,
- գրավոր դատավարության շրջանակների ողջամիտ ընդլայնումը՝ երաշխավորելով արդար դատաքննության իրավունքը և արդարադատության շահերը,
- հեռահաղորդակցության միջոցների կիրառմամբ առանձին դատավարական գործընթացներում մասնակցելու իրական հնարավորության ստեղծումը, այդ թվում՝ անհրաժեշտ տեխնիկական հնարավորությունների ապահովումը (օրինակ, քրեական գործերով՝ կասկածյալների, մեղադրյալների, քաղաքացիական գործերով՝ գրեթե դատավարության բոլոր մասնակիցների մասնակցության այնպիսի ընթացակարգերը, որոնք հնարավորություն կտան վերջիններին իրենց համաձայնությամբ (միջնորդությամբ) դատավարությանը մասնակցելու նաև էլեկտրոնային հաղորդակցության միջոցով՝ անմիջականորեն ներկա չգտնվելով դատական նիստերի դալիճում),
- դատավարական փաստաթղթերին ներկայացվող արդիական պահանջների մշակումը՝ դրանց շրջանառությունը դարձնելով առավել մատչելի ու գործուն,
- արդարադատությանն օժանդակող արտադատական կառուցակարգերի (արբիտրաժ, հաշտարարություն և այլն) արդյունավետության բարձրացումը,

- քրեական դատավարության՝ անհարկի տևական և դատավարության մասնակիցների իրավունքների ոչ համաչափ սահմանափակմանը հանգեցնող դրույթների վերանայմանը միտված իրավական նորմերի մշակումը, հատկապես ուշադրության առանցքում ունենալով հարկադրանքի միջոցները համաչափության սկզբունքին համահունչ դարձնելու, ինչպես նաև կալանքը որպես խափանման միջոց կիրառելու հիմքերի որոշակիացման և միջազգային իրավական չափանիշներին սպառնիչ համապատասխանեցնելու խնդիրը,

- օրենսդրական կանոնակարգումների վերանայման հիմնախնդիրը՝ այլընտրանքային խափանման միջոցների կիրառման, մասնավորապես՝ կալանքը որպես խափանման միջոց խիստ անհրաժեշտության դեպքում կիրառելու, ինչպես նաև գրավի կիրառման պրակտիկան սուբյեկտիվ հայեցողությունից ձերբազատելու ուղղությամբ,

- Քաղաքացիական դատավարության նոր օրենսգրքի մի շարք ինստիտուտների կիրառելիության ապահովումը մինչև 2018 թվականի ապրիլի 9-ը հարուցված քաղաքացիական գործերով (օրինակ՝ հայցի ապահովում, ապացուցման բեռը բաշխելու կանոններ, փաստերի անվիճելիություն, վարույթը կարճելու, հայցն առանց քննության թողնելու հիմքեր, մասնագետի ներգրավում, պարզեցված և արագացված վարույթների կիրառում, գործից մասի առանձնացում և այլն)՝ այն հաշվարկով, որ դրանք չեն վատթարացնի դատավարության մասնակիցների իրավական վիճակը և կնպաստեն նշված գործերն առավել արագ և արդյունավետ ավարտելուն,

- Վարչական դատավարության օրենսգրքի այն ինստիտուտների վերանայումը, որոնց կիրառումը հանգեցնում է գործերի քննության անհարկի ձգձումների (դատական ծանուցումները, գործի փաստական հանգամանքները «ի պաշտոնե» պարզելու սկզբունքի բովանդակությունը և սահմանները, ապացույցներ ներկայացնելու, ապացուցման պարտականությունը կատարելու պայմանները, չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու հետևանքները և այլն):

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ